مەرجەکانی باڵاپۆشی لە ئیسلامدا

وەرگێڕانی

دایکی سوننە

پێداچوونەوەی

مامۆستا عدنان بارام

===

لەبڵاوکراوەکانی

ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەکان

ba8.org

walamakan.com

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِىَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ ١٠٢﴾

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٖ وَٰحِدَةٖ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا رِجَالٗا كَثِيرٗا وَنِسَآءٗۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِي تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيبٗا ١﴾

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلٗا سَدِيدٗا ٧٠ يُصۡلِحۡ لَكُمۡ أَعۡمَٰلَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيمًا ٧١﴾ الأحزاب:

أَمَّا بَعْدُ...فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَأَحْسَنَ الْهَدْىِ هَدْىُ مُحَمَّدٍ(ﷺ) وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكُلَّ ضَلاَلَةٍ فِى النَّارِ.[١]

أما بعد :

خوای پەروەردگار فەرموویەتی : ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَن يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا﴾ [١٩] .

([١])ئەم پێشەكیە پێی دەوترێت(خطبةالحاجة)كەپێغەمبەری خوا(ﷺ)لەدەست پێكی وتارو ئامۆژگاریەكانیدا بەردەوام دەیخوێندو هاوەڵە خۆشەویستەكانیشی (رَضِيَ اللَّه عَنْهُمْ) فێر دەكرد.

[١٩] (سورة الأحزاب : ٥٩) .

واتە : ئەی پێغەمبەری خوا ﷺ بە خێزان و کچەکانت و ئافرەتی بڕواداران بڵێ با جلبابەکانیان (جلبابیش : واتە : عابا) بدەن بە خۆیاندا ، ئەوەش نزیك ترە بۆ ئەوەی کە بە ڕەوشت بەرز و بە حەیا و حیشمت و قورس و سەنگینی بناسرێنەوە ، تا ئەزیەت و ئازار نەدرێن ، پەروەردگاری تۆش لێبووردە و میهرەبانە .

خوشکەکەم : بزانە کە خوای بڵند و بالا دەست پلە و پایەیەکی بەرزی بۆ ئافرەتان داناوە ، هەر بۆ ئەوەشە کە فرمان پێکدنی بە پۆشاکی شەرعی وە خۆداپۆشین ڕێز لێنان ، و پلە بەرزی یە بۆ ئافرەتان ، وە پارێزەریشە بۆی بۆ ئەوەی نەبێت بە کالایەکی بێ نرخ هەریەکە بە وویستی خۆی هەرچۆنێك و هەر کاتێك بیەوێت تەماشای بکات ، وە بۆ ئەوەی ئەم پۆشاکە بێتە هۆکارێك بۆ دەست درێژی نەکردنە سەری ، ڕێگر بێت لە هاندانی گەنجان بۆ خۆی .

جا بۆ ئەوەی ئەو پۆشاکە پۆشاکێکی شەرعی بێت ، هەروەکو چۆن خوای گەورە ، و پێغەمبەرەکەی ﷺ فەرمانیان پێکردووە ، دەبێت چەند مەرجێکی شەرعی پێویستی تێدا بێت ، لەوانە :

١ / داپۆشەری هەموو لەش بێت ، دەست و ڕوومەت نەبێت [٢٠] **:** هەر چەند داپۆشینی ئەو دووانەش باشتر و تەواوتر و چاکترە ، لە بەر هەموو ئەو بەڵگانەی کە لەو بارەیەوە هاتوون ، و ئەو

[٢٠] بەڵام سەبارەت بە پێکانی ئافرەت بەهەمان شێوە بە عەورەت دەژمێردرێن ، و پێویستە داپۆشرێن ، داپۆشینیشیان بە گۆرەوەی بەس نیە ، با گورەویەکانیش ئەستور بن ، چونکە قەبارەی پێکان دەردەخەن ، بۆیە دەبینین کە پێغەمبەری خوا ﷺ پرسیاری لێ کرا سەبارەت بە دامێنە ، و پالدمی ئافرەتان ؟ فەرمووی : " يرخين شبراً " ، واتە : با بستێك شۆڕی بکەنەوە ، (أم سلمة) ـ ڕەزای خوای لێ بێت ـ فەرمووی : کەواتە پێکانیان دەر دەکەوێت ؟! ئەویش فەرمووی : " فيرخينه ذراعاً ، لا يزدن عليه " ، واتە : با باڵێك درێژی بکەنەوە ، و لەوەش زیاتری نەکەنەوە (سلسلة الأحاديث الصحيحة : ١٨٦٤) .

داپۆشینەشە كە كاری ئافرەتانی پێشینی لە سەر بووە ـ خوایان لێ ڕازی بێت ـ ، وە لە سەروی ئەوانیشەوە خێزانە پاك بەڕێزەكانی پێغەمبەری خوا ﷺ ، خوایان لێ ڕازی بێت .

٢ / **نابێت پۆشاكەكە بۆ ناوبانگ ، و شۆرەت بێت** : واتە نابێت مەبەستی لە داپۆشینەكەی ئەوەبێت كە سەرنج و دیدی خەڵك بۆ لای خۆی ڕابكێشێت ، ئەویش خۆی لێ بایی بێت و موعجیب بێت بەخۆی و بەسەریاندا فیز زلی لێبدات ، و فیزیان بە سەردا بكات ، با پۆشاكەكەشی پینەكراویش بێت ، مادامە مەبەستی پێی ناوبانگ ، و ناودەركردن بێت لە ناو خەڵكدا ، پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " مَن لَبِسَ ثَوبَ شُهْرَةٍ في الدنيا ، ألبَسَهُ اللهُ ثوبَ مذلَّةٍ يوم القيامة ، ثم أُلهِبَ فِيه ناراً " (٢١)

واتە : هەركەسێك لە دونیادا پۆشاكی شۆرەت و ناوبانگی بپۆشێت ، ئەوا خوای گەورە لە ڕۆژی دواییدا پۆشاكە سەر شۆڕی و زەلیلی دەكاتە بە ، پاشان گڕ و بڵێسەی تێ بەر دەدرێت .

٣ / **ئەبێت ئەستوور بێت و ناسك نەبێت ، بە شێوەیەك ڕەنگی پێست دەرنەخات** : ئەوەش لە بەر ئەم فەرموودەیەی پێغەمبەری خوا ﷺ : " سيكونُ في آخرِ أمتي نساءٌ كاسياتٌ عارياتٌ ، على رؤوسهنَّ كأسنِمَةِ البُخت ، العنوهنَّ فإنهنَّ ملعونات " (٢٢) .

واتە : كۆمەڵە ئافرەتێك ـ لە كۆتایی ئوممەتەكەم ـ دەردەكەون داپۆشراو ، و ڕووتن ، پرچیان بە شێوەیەك بە سەر سەریانەوە دەبەستن وەكو بان پشتی ووشتر وایە ، نەفرەتیان لێ بكەن ئەوانە نەفرەت لێكراون .

(٢١) حسنه العلامة الألباني في : (صحيح سنن ابن ماجه : ٢ / ١١٩٢، برقم : ٣٦٠٧) ، و (صحيح الترغيب والترهيب : ٢ ، برقم : ٢٠٨٩) ، **وە بڕوانە** : (جلباب المرأة المسلمة : ٢١٣) .

(٢٢) صححه العلامة الألباني في : (السلسلة الصحيحة ٦ : ٤١١ ، برقم : ٢٦٨٣) ، **وە بڕوانە** : (جلباب المرأة المسلمة : ١٢٥) .

قال العلماء : ((أراد ﷺ النساء اللواتي يلبسن من الثياب الشيء الخفيف ، الذي يصف ولا يستر ، فهنَّ كاسيات بالإسم ، عاريات في الحقيقة)) (٢٣) .

واتە : زانایان فەرمویانە : مەبەستی پێغەمبەری خوا ﷺ ئەو ئافرەتانەیە کە جل و بەرگی ناسك دەکەنە بەر ئەو جۆرە پۆشاکانە لە ڕاستیدا لەشیان دەردەخات ، نەك ئەوەی کە دایان بپۆشێت ، ئەو جۆرە ئافرەتانە بە ناو داپۆشراون ، کەچی لە ڕاستیدا ڕووتن .

وە کاتێك کە (**منذر**) ی کوڕی (**زبير**) لە عێراق گەڕایەوە جل و بەرگێکی (**مرويَّة** [٢٤] ، و **قوهية** [٢٥]) ، نارد بۆ (**أسماء**) ی کچی (**أبو بكر**) ، کە پۆشاکێکی ناسك بوو ، ئەوەش لە کاتێکدا بوو کە (**أسماء**) چاوەکانی لە دەست دابوو ، واتە : نابینا بوو : ڕاوی دەڵێت : کە (**أسماء**) دەستی دا بە پۆشاکەکەوە ، فەرمووی : ئوف بۆ ئەم جل و بەرگە ، جل و بەرگەکەی بۆ بگەڕێننەوە ، (**منذر**) یش ئەوەی زۆر لەلا گەورە و گران بوو ، بۆیە فەرمووی : ئەی دایکی بەڕێزم ئەوە تەنك نیيە بۆ ئەوەی لەش دەربخات ، ئەویش لەوەڵامدا فەرمووی : ئەگەر لەشی تێدا دەرنەکەوێت ، خۆ قەبارەی لەش دەردەخات [٢٦] .

٤/ دەبێت فراوان بێت و تەنگ نەبێت : واتە : بە شێوەیەك بێت قەبارەی ئەندامەکان دەرنەخات : لە (**أسامة**) ی کوڕی (**زيد**)ەوە ـ خوا لە خۆی و باوکیشی ڕازی بێت ـ دەفەرمووێت : پێغەمبەری خوا ﷺ جلێکی (**قبطي** [٢٧]) پێ بەخشیم کە ئەویش (**دحية**

---

[٢٣] (جلباب المرأة المسلمة : ١٢٧) .

[٢٤] **مَرويّة** : پۆشاکێکی ناودارە لە (العراق) نیسبەتە بۆ (مرو) ، کە لادێیەکە سەر بە (کوفة) یە.

[٢٥] **قَوهيَّة** : پۆشاکێکە لە (قوهستان) دا دروست دەکرێت ، کە ناوچەیەکە لە (خُراسان) .

[٢٦] صححه العلامة الألباني في : (جلباب المرأة المسلمة : ١٠٧) .

[٢٧] **القبطية** : جۆرە پۆشاك و جلێکی میسری ، تەنك و سپی یە .

الكلبي) پێی بەخشی بوو ، منیش دام بە خێزانەكەم بۆ ئـەوەی بیپۆشـێت ، پێغەمبـەری خـوا ﷺ پێی فەرمووم : " **مالك لم تلبس القبطية ؟** " ، واتە : ئەوە بۆ جلـە (**قبطية**) كـە لـە بـەر ناكەیت ؟ منیش پێم ووت : داومە بـە خێزانەكـەم لـە بـەری بكـات ، ئـەویش فـەرمووی : " **مُرها فلتجعل تحتها غلالة** (٢٨) ، **فإني أخاف أن تصف حجم عظامها** " (**٢٩**) ، واتــە : كــە ڕۆشتیتەوە فرمانی پێ بكە بەوەی كە شتێكی تری بە ژێـردا بپۆشـێت ، چونكە لـەوە دەترسم قەبارەی ئەندامەكانی لەشی دەربخات .

٥ / **نـابێ بخـوركراو و بـۆن خـۆش كـراو بێـت** : ئـەوەش لەبـەر ئـەو فەرموودەیـەی كـە پێغەمبەری خوا ﷺ تێیدا فەرموویەتی : " **أيما امرأة استعطرت ، فمرت على قوم ، ليجدوا من ريحها ، فهي زانية** "(**٣٠**) .

واتە : هەر ئافرەتێك خـۆی بۆنخـۆش كـرد ، و پاشـان لـە مـاڵ ڕۆشـتە دەرەوە ، و بـەلای كۆمەڵێكدا تێپەڕ بوو و بۆنی چوبە سەریاندا ، ئەوە وەكو ئەوە وایە ئـەو ئافرەتـە داوێن پیسی كرد بێت .

٦ / **نابێت پۆشاكەكەی لە سەر شێوازی جل و بەرگی پیاوان بێـت** : لـە (**أبـو هريـرة**) ەوە ﷺ دەگێڕنەوە كە لە پێغەمبەری خواوە ﷺ دەگێڕێتەوە و دەفەرمووێت :

" **لعن رسول الله ﷺ الرجل يلبس لبسة المرأة والمرأة تلبس لبسة الرجل** "(**٣١**) .

---

(٢٨) **غلالة** : پۆشاكێكە لە ژێرەوەی پۆشاكەكانی تردا دەپۆشرێت ، بۆ ئەوەی قەبارەی لەشی ئافرەت دەرنەكەوێت .

(٢٩) حسنه العلامة الألباني في : (جلباب المرأة المسلمة : ١٣١) ، وقال : الحديث إسناده حسن ، وهو من رواية أسامة بن زيد ، وأخرجه أحمد والبيهقي .

(٣٠) حسنه العلامة الألباني في : (صحيح سنن النسائي : ٥١٢٦) ، و (صحيح وضعيف الجامع : ٢٧٠١) ، و (صحيح الترغيب والترهيب : ٢٠١٩) ، وە بڕوانە : (جلباب المرأة المسلمة : ١٣٧) .

واتە : پێغەمبەری خوا ﷺ نەفرەتی کردووە لەو پیاوەی کە جل و بەرگی ئافرەتان لە بەر دەکەن ، و ئەو ئافرەتانەش کە جل و بەرگی پیاوان لەبەر دەکەن [٣٢] .

٧ / نابێت پۆشاکەکەی لە سەر شێوازی جل و بەرگی ئافرەتانی بێباوەڕ بێت : لە (**عبدالله**) ی کوڕی (**عمر**)ەوە دەگێڕنەوە کە فەرموویەتی : پێغەمبەری خوا ﷺ دوو جلی (**معصفر** [٣٣]) ی لە بەردا بینی ، و فەرمووی : " إن هذه من ثياب الكفار فلا تلبسها " (٣٤) ، واتە : ئەم جلانە جلی بێباوەڕانە مەیان پۆشە .

٨ / نابێت خۆی لە خۆیدا ڕازاوەیی ، و جوانی تێدا بێت : لە بەر فەرموودەی خوای گەورە کە دەفەرمووێت : ﴿ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ ﴾ [٣٥] ، واتە : با ئافرەتان جوانیەکانیان دەرنەخەن ، وە خوای پەروەردگار فەرموویەتی : ﴿ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى ﴾ [٣٦] ، واتە : لە ماڵەکانتان بمێننەوە و لەکاتی دەرچوونتاندا خۆتان ڕووت نەکەنەوە ، هەروەك چۆن ئافرەتان لە سەردەمی نەفامیدا خۆیان ڕووت دەکردەوە .

---

[٣١] صححه العلامة الألباني في : (صحيح سنن أبي داود : ٤٠٩٨) ، و (صحيح الترغيب والترهيب : ٢٠٦٩) ، **وە بڕوانە** : (جلباب المرأة المسلمة : ١٤١) .

[٣٢] وەك : پانتۆڵ ، هیچ جیاوازیش نییە لەوەی کە پانتۆڵەکە ئاشکرا بێت یان لە ژێرەوەی پۆشاکی مانتۆدا بێت ، مانتۆکە کورت بێت یان درێژ ، لە ماڵەوە بێت بۆ مێردەکەی یان لە دەرەوە لە پێش چاوی خەڵك ، چونکە جلێکی تایبەتە بە پیاوانەوە ، نابێت ئافرەتان بیپۆشن ، یان هەر پۆشاکێکی تایبەتی تر بە پیاوان کە ئافرەتان دەیپۆشن (**مامۆستا عدنان**) .

[٣٣] **المُعَصْفَر** : ئەو پۆشاکەیە کە بە ڕووەکی (عَصْفَر) ڕەنگ دەکرێت ، کە ڕەنگێکی سوری زۆر تۆخی لێ دەردەکرێت .

[٣٤] (مسلم : ٢٠٧٧ ، و ٢٧) .

[٣٥] (سورة النور : ٣١) .

[٣٦] (سورة الأحزاب : ٣٣) .

وە لەبەر ئەو فەرموودەیەی پێغەمبەری خوا ﷺ کە تێیدا دەفەرمووێت : " ثلاثة لا تسأل عنهم . وذكر منهم . : ... وامرأة غاب عنها زوجها ، قد كفاها مؤونة الدنيا ، فتبرجت بعده ... " (٣٧) .

واتە : سێ جۆر کەس هەن ـ لە گەورەیی تاوانیان ـ سەبارەتیان هیچ پرسیارێك مەکە : یەکێك لەوانەی کەباسی کردووە : ئافرەتێکە پیاوەکەی لە لا نەبێت ، بژێوی ڕۆژانەشی بۆ دابین کرد بێت ، و بەجێ هێشتوو بێت ، کەچی ئەو لە پاش ئەو خۆی بڕازێنێتەوە ، و جوانیەکانی خۆی دەربخات .

وە هەروەها لە بەر ئەم فەرموودەیەش کە پێغەمبەری خوا ﷺ تێدا فەرموویەتی : " وشر نسائكم المتبرجات المتخيلات ، وهن المنافقات ، لا يدخل الجنة منهن إلا مثل الغراب الأعصم " (٣٨) .

واتە : خراپترینی ئافرەتەکانتان ئەو ئافرەتانەن کە جوانیەکانی خۆیان دەردەخەن ، و خۆ دەڕازێننەوە ، و لە خۆ ڕازین و فیز تەکەبر دەکەن بە سەر ئافرەتانی تردا ، بەڕاستی ئەوانە خۆ دەشوبهێنن بە دوو ڕووان ، هیچ یەکێك لەوانە ناڕواتە بەهەشتەوە ، ئیللا وەکو قەڵە بازەڵە نەبێت (کە جۆرێکە لە قەڵە ڕەش باڵەکانی یان پێکانی سپین) ، هێنانەوەی ئەم شێوەیە لە قەڵە ڕەش بە نموونە بە هۆی کەمیانەوەیە ، بۆ ئاماژە کردنە بە کەمی ئەو ئافرەتانەی کە دەڕۆنە بەهەشتەوە .

ئا ئەمەیە مەرجەکانی پۆشاکی شەرعی تەواو کە پۆشاکەکەت دەکەن بە پۆشاکێکی شەرعی ، ئەو پۆشاکەی بە پۆشینی گوێڕایەڵی خۆت دەر دەبڕیت بۆ خوای گەورە ، هەر ئەوەشە کە بە پۆشینی پارێزراو دەبیت لەو گورگانەی کە ئەیانەوێت تۆ دەرکەویت ، و بە ئارەزووی خۆیان بە تۆ ڕابوێرن .

---

(٣٧) صححه العلامة الألباني في : (الصحيحة : برقم : ٥٤٢) .

(٣٨) صححه العلامة الألباني في : (الصحيحة ، برقم : ١٨٤٩) .

خوشكەكەم : ئەگەر تۆ ئەم داواكاریە تەواو و تێرو تەسەلەی پەروەردگارت لە ڕواڵەتدا بە دی هێنا ، بە تەواوی و شكۆداری و بە لەسەر خۆی ، و هەیبەتەوە ، و لە هەموو جموجوڵتدا ، ئەوا ڕووناكی یە لە سەر ڕووناكی ، بێگومان ڕوواڵەتیش بە تەنها بەس نیە بە بێ ناوەڕۆك ، بۆیە ئافرەتان فەرمان پێكراون بە پاراستنی هەموو جموجوڵێكیان ، لە گەڵ پاراستنی چاو و زمانیان ، هەروەها چاودێری كاری عەقڵ و دەروونی خۆی بێت ، و زاڵیش بێت بە سەریدا ، و زیاتر شەرم و حەیای پێوە دیار بێت ، و كەمیش بدوێت ، خوای گەورە فەرمویەتی : ﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ﴾ [٣٩]. واتە : بە ئافرەتانی بڕوادار بڵێ كە چاویان لە تەماشاكردنی حەرام بپارێزن ، داوێنیشیان بپارێزن لە داوێن پیسی ، جوانیەكانیشیان دەرنەخەن ، جگە لەوەی نەبێت كە بەبێ دەسەڵاتی ئەوان دەردەكەوێت .

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أنِ الْحَمْدُ لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم

=====================

لەبڵاوكراوەكانی

ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەكان

ba8.org

walamakan.com

[٣٩] (سورة النور : ٣١) .